

Vizita Eminenței Sale Papa Francisc în România,

O punte spre împăcare între bisericile noastre creștine

În vizita sa în țara noastră de care ne ocupăm aici, Papa Francisc a avut permisiunea să iasă din București și să facă pastorație la Șumuleu Ciuc, la Iași și la Blaj. Din acest punct de vedere programul este vizibil. Papa Francisc a dovedit, însă, o excepțională cumpătate, îndemnând peste tot la unitate și credință.

La București, după întâmpinarea caldă de la aeroport și de la Cotroceni de președintele Klaus Werner Iohannis, s-a întâlnit cu părintele Patriarh Daniel care, de asemenea, a dovedit înalte calități diplomatice manifestate paralel cu cele de îndrumător, duhovnicesc, de manager în misiunea de a înălța spre rugă Catedrala Mântuirii Neamului, prin care ne arată că Dumnezeu poate să coboare pentru noi românii și în spațiile mari, despre care Mircea Malița scria cândva că ar fi caracteristice doar țărilor catolice sau protestante din Apusul Europei. „Neputând dura monumente în materiale trainice, din cauza vicisitudinilor istorice, mâinile românilor au produs multă artă miniaturală cu subțirime de filigran”. „Mâinile poporului român sunt mâini demne de omagiu. Faptul că putem stabili existența unei spiritualități nobile, a unui simț estetic ce iese din comun se datorește în bună parte muncii mâinilor ce au înflorat ii, fote și ștergere.”

Papa Francisc însuși a fost încântat de acest templu sfânt, caracterizat atunci prin fast, culoare, cântare, în care motivul „*să mergem împreună*” i-a mobilizat pentru moment și pe oamenii politici, care veneau să învețe câte ceva de la aceste înalte personalități ale bisericilor noastre după ce vor fi renunțat la ura din timpul campaniei electorale. Discursurile rostite au fost excepționale. Papa Francisc a făcut o excepțională exegeză a rugăciunii *Tatăl Nostru*, accentuând că Dumnezeu Tatăl este al nostru al tuturor, indiferent de confesiune. Preafericirea Sa, Părintele Daniel, și-a exprimat recunoștința pentru sprijinul pastoral oferit de Biserica Catolică diasporei noastre din Apus, lăsând să se înțeleagă că și numai atât ar fi suficient ca să-i ofere Papei Francisc o primire deosebită. De fapt mass-media din România a sesizat deosebirea dintre primirea Sfântului Părinte de către oficialitățile de la noi și din Bulgaria.

După Sinodul din Creta, Preafericirea Sa Părintele Daniel manifestă, parcă, o anumită rețineră, spre a nu deranja elitele ecleziastice din țările ortodoxe care nu au fost pentru ecumenismul care s-ar fi pus în discuția aceluși Sinod. Înțelegem acum mai bine de ce Papa și Patriarhul au decis să spună rugăciunea *Tatăl Nostru* succesiv, Eminența sa în limba latină și Preafericirea sa în limba română. Înțelegem, de asemenea, de ce în Beiușul nostru istoric și cultural preoții oficiază Te Deum-ul succesiv, nu împreună. Ne aflăm încă într-o anumită fază a ecumenismului sau a dialogului intercreștin. Așa se explică scandalul provocat de încercarea Înaltpreasfințitului Nico-

lae Corneanu și a episcopilor noștri de la Oradea pentru a acționa spre împăcare. Primirea calduroasă a Eminenței sale Papa Francisc e un pas înainte pentru care îi mulțumim Preafericirii sale, Părintele Patriarh Daniel. Poate altă dată va fi mai bine și rugăciunea *Tatăl Nostru* va fi rostită împreună, pe segmente logice, mai întâi în limba română și apoi în limba latină astfel:

Tatăl Nostru, care ești în ceruri,
sfințească-se numele Tău,
vie împărăția Ta,
facă-se voia Ta,
precum în cer și pe pământ.
Pâinea noastră cea de toate zilele
dă-ne-o nouă astăzi
și ne iartă nouă greșalele noastre,
precum și noi iertăm greșiților noștri;
și nu ne duce pe noi în ispită,
ci ne izbăvește de cel rău

Consider că rostit așa, credincioșii obișnuiți care nu știu latinește ar înțelege mai bine Rugăciunea Domnească spusă în latină, conform *Evangelium secundum Matthaeum*. Cred, de asemenea, că rugăciunea rostită împreună este mai puternică, încât mă întreb retoric cum ar fi fost dacă eram unii lângă alții în timpul dictaturii comuniste? Cred iarăși că ar fi bine să se împământenească o tradiție a întâlnirilor între întâistătorii bisericilor noastre, pentru că ortodoxia noastră este una de sinteză, o ortodoxie – punte între Apus și Răsărit, între Occident și Orient, o ortodoxie latină.

La Șumuleu-Ciuc și la Iași, pastorația Papei Francisc s-a desfășurat în aceeași notă a împăcării inclusiv între creștinii de diferite etnii, deși cele întâmplate ulterior în cimitirul de la Valea Uzului nu dovedesc faptul că Papa a fost corect înțeles.

Un obiectiv important al vizitei Papei Francisc în România a fost beatificarea și ridicarea la rangul de Fericiti a șapte episcopi greco-catolici decedați pentru credința lor în închisorile comuniste. Numele lor au fost des rostite pe toate posturile de televiziune din țară: Valeriu Traian Frențiu, Vasile Aftenie, Ioan Suci, Tit Liviu Chinezu, Ioan Bălan, Alexandru Rusu și Iuliu Hossu.

Ei apar elogiați în *Calendarul Bisericii Greco-Catolice* pe anul 1948, pentru ca apoi, prin decretul 358 din 1 decembrie același an, 1948, în care acea biserică era declarată ca fiind desființată, să intre în dizgrație și aruncați în închisoare sau claustrați, unii dintre ei, la mănăstirea Căldărușani. Beatificarea celor șapte episcopi s-a făcut în 2 iunie 2019, în duminica a VI-a după Paștile ortodox și greco-catolic, când în aceste biserici se citește din *Evangelia* lui Ioan, cap. 9, versetele 1-38 despre *Vindecarea orbului din naștere*. Ura fariseilor și cărturarilor împotriva Mântuitorului care a făcut bine orbului este comparabilă cu ura celor care strigă împotriva aceluia, care se străduiesc să facă bine oamenilor, excluși din societate prin condamnare, tocmai pentru că fac bine semenilor. Apostolul duminicii acesteia vorbește de întemnițarea apostolului Pavel și a lui Sila, iar Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava este cel pomenit și apreciat în Acatistier care a ostaș al lui Hristos, pentru că l-a purtat în suflet și în minte, urmându-i pilda până la moarte «*usque ad mortem*». Orice prigoană produce martiri, cum putem citi în sinaxare sau în acatistiere. Ziua de 2 iunie va rămâne în calendarul bisericii greco-catolice una de vrednică po-

Pater noster, qui es in caelis,
sanctificetur nomen Tuum,
veniat regnum Tuum,
fiat voluntas Tua,
sicut in caelo et in terra.
Panem nostrum cotidianum
da nobis hodie
et dimitte nobis debita nostra,
sicut et nos dimittimus debitoribus nostris;
et ne nos inducas in temptationem,
et libera nos a malo.

menire a acelor episcopi, pentru că au fost „mărturisitori eroici ai Evangheliei iertării și a păcii.” (*Șapte Episcopi beatificați în „Crișana”, Anul LXXIV, (2019), Seria a treia, nr.8499 (luni 3 ianuarie) P.1 și 16*). Fiind persecutată în perioada decembrie 1948 – decembrie 1989, Biserica greco-catolică unită cu Roma a produs și ea martiri, cei mai reprezentativi fiind acei șapte episcopi ai săi. În cearta dintre greco-catolici și ortodocși s-a pierdut din vedere faptul că în perioada amintită fiecare a avut rănilor sale. De aceea trebuie să ne ferim a cădea în abordări superficiale că unii ar fi fost martiri, iar alți colaboraționiști. În cei peste 40 de ani de regim comunist ateu, atât ortodocșii cât și uniții cu biserica romană, a căror biserică a fost suprimată, au avut martirii lor. Papa a înțeles că un ecumenism al suferinței sau al sângelui depășește granițele confesionale.

Conflictul s-a declanșat în 1697-1700. Cele întâmplate atunci, pentru unii a însemnat o schismă, pentru ceilalți un triumf. Persecuțiile, însă, au produs mereu martiri. Pentru ortodocși, sfinții mărturisitori Visarion și Sofronie, mucenicul Oprea, Sfinții Ierarhi Iorest și Sava (vezi acatistele lor). Pentru greco-catolici Inochentie Micu care se orientase spre refacerea unității românilor, uniți și neuniți. După sinodul din 1744, nemulțumit de încetarea stării de toleranță, a dreptului la funcții și la școală pentru românii din Transilvania, el a fost silit de autorități să se exileze. Pentru romano-catolici amintim pe martiriul Vladimir Ghica. Dar constatăm cu tristețe că nici uniții, nici ortodocșii n-au înțeles istoria ca *magistra vitae*. Sperăm, însă, că prin vizita apostolică și pastorală a Papei Francisc se va pune capăt culturii urii, ca noi, românii, în primul rând, să fim fericiți unii prin alții, pentru că ceea ce a fost în țară în ultimii doi ani și mai cu seamă în campania electorală pentru alegerea parlamentarilor europeni din 25 mai 2019 a fost de-a dreptul îngrozitor. Dacă statul nu poate rezolva problema urii, care a dus la un *bellum omnium contra omnes*, trebuie să o facă biserica, pe ai cărei oficiali i-am dori mai toleranți și să nu se grăbească cu excomunicările, cum s-a întâmplat în 1948, în cazul uniților sau după Sinodul din Creta, în cazul ortodocșilor, pentru că unii oameni – și preoții sunt și ei oameni – se adaptează mai greu în anumite împrejurări istorice. În discursul său de pe Câmpia Libertății, Papa Francisc afirma că Blajul e un pământ de martiri, de libertate și de milostivire, dar am spune că așa este întregul pământ românesc. Papa ne îndemna să făurim o patrie

dreaptă armonioasă și fraternală, în care rațiunea și echilibrul să fie izvorul păcii, iar nu al certurilor dezbinărilor și intereselor. De aceea el a fost aclamat și primit cu atâta căldură de toți românii, care au venit *ad amoris laetitiam* «*la bucuria iubirii*» față de el. Prin această istorică vizită a papei Francisc ni se confirmă încă o dată că Europa aceasta în care trăim noi se sprijină pe trei coloane: *Ierusalimul, Atena și Roma*, în și prin care s-a plămădit religia noastră creștină.

În general, noi românii ortodocși suntem cultivați în doctrinele grecilor, adică *Nos Graecis institutionibus eruditi sumus*, cum ar spune Cicero și chiar a spus-o, fiind deplin conștient că ei, romanii, au preluat filosofia și cultura grecilor. Biserica primară a creștinilor s-a întemeiat la Cinci Zecime / la Rusalii/ după Înălțarea, la Cer a Mântuitorului. Ea n-a putut fi distrusă de persecuțiile și prigoana declanșate împotriva ei de împărații romani de la Nero până la Maxențiu și Liciniu, învinșii lui Constantin cel Mare, respectiv până la Edictul de la Milano din 313, când creștinismul devenea religie de stat în Imperiul roman, scăpând de persecuțiile de peste două secole și jumătate. Nici în timpul comunismului bisericile și credința creștină n-au putut fi distruse, cum am mai arătat și cum ne arată indirect și Papa Francisc. Fiind ele niște realități vii, am vrea să vedem pe preoții lor rugându-se împreună, pentru că suferim când îi vedem rugându-se succesiv, cum s-a întâmplat și în 19 aprilie când Beiușul sărbătorea 100 de ani de la eliberarea sa de către armata română. Am afirmat mai sus că am înțeles de ce papa și patriarhul nostru au spus *Tatăl nostru* succesiv. Deci înțelegem că mai trebuie să mai evoluăm până să ajungem ca preoții celor două biserici surori să se roage împreună și să se ferească a practica prozelitismul, care trebuie evitat de toți creștinii, ca să vină împăcarea pentru toți.

În ce mă privește, subsemnatul voi milita mereu pentru ca pacea cerută la Ectenia Mare să nu rămână vorbă goală, cerând *fapte nu vorbe* «*acta non verba*». Încerc, însă, un sentiment de mare satisfacție, pentru că românii care l-au însoțit pe papa Francisc militau pentru unirea și împăcarea bisericilor noastre naționale, pe care papa însuși le-ar vrea unite și împăcate și pe amândouă împăcate și cu Biserica Romano-Catolică. Sunt convins că Dumnezeu le va ajuta să împlinescă această dorință. Iar dacă atunci va fi sfârșitul, cum spunea o prietenă a mea, de o confesiune neoprotestantă, cred că ne-am bucura noi românii că râul cu apa limpede ca cristalul de care vorbește apostolul Ioan, autorul *Apocalipsei*, iese din scaunul de domnie al lui Dumnezeu și al Mielului să ude Grădina Maicii Domnului ca să apară, aici la noi, o lume mai bună, mai dreaptă și mai credincioasă (v.Mircea Malița, *Aurul cenușiu* – Eseuri rostite-, Cluj, Editura Dacia, 1971, p.163 (*discurs despre inteligența mâinilor*, pp.162-167).

■ Prof. Teodor RIF